

GAYLE RUBINOVÁ OBCHOD
SO ŽENAMI

„Výmena žien“ je lákavou a účinnou teoretickou predstavou. Atraktívna je preto, lebo útlak žien umiestňuje do sociálnych systémov, a nie do biológie. Samozrejme, nie je zložitá nájsť etnografické a historické príklady obchodu so ženami. Ženy sú dávané za manželky, sú brané počas bojov, vymieňané pre potešenie, posielané na znak úcty, obchoduje sa s nimi, sú kupované a predávané. Tieto praktiky ani zďaleka nemožno prisúdiť iba „primitívnym“ spoločnostiam – zdá sa, že sa v „civilizovaných“ spoločnostiach stali ešte zjavnejšími a komercializovanejšími. Pochopiteľne, aj s mužmi sa často obchoduje. Ale len ako s otrokmi, poddanými, atletickými hviezdami, alebo ak majú nejaký iný, podobne katastrofický sociálny status, nikdy však nie ako s mužmi. So ženami sa obchoduje ako s otrokyňami, poddanými, prostitútkami, ale aj jednoducho len ako so ženami. A ak boli po dlhý čas ľudských dejín muži sexuálnymi subjektmi, tými, ktorí vymieňajú, a ženy sexuálnymi polo-objektmi, teda darmi, potom sú pochopiteľné aj mnohé zvyky, klišé, či osobnostné črty (medzi inými napr. aj podivuhodný svadobný zvyk, keď otec odovzdáva nevestu).

Príbuzenské systémy neslúžia len na výmenu žien. Slúžia aj na výmenu sexuálneho prístupu, postavenia v rodovej línii, mien, predkov, práv a ľudí – mužov, žien a detí – v konkrétnych systémoch sociálnych vzťahov. Tieto vzťahy so sebou prinášajú isté práva pre mužov a zasa iné pre ženy. „Výmena žien“ je skratkou pre vyjadrenie toho, že sociálne vzťahy príbuzenského systému dávajú mužom určité práva voči ich ženskému príbuzenstvu, kým ženy tieto práva voči

256 Žena nie je tovar

ženskému ani mužskému príbuzenstvu nemajú. V tomto zmysle znamená výmena žien hlboké poznanie systému, v ktorom ženy nemajú plné práva.

Ľudský sexuálny život bude vždy predmetom konvencií a ľudských zásahov. Nikdy nebude celkom „prirodzený“, už aj preto, že ľudia ako druh sú spoločenský, kultúrni a rozmanití. Vždy budeme krotiť nespútanú rôznorodosť detskej sexuality. Stretnutia nezrelých a bezbranných detí s rozvinutým sociálnym životom dospelých však vždy za sebou zanechajú rušivé rezíduá. No mechanizmy a ciele tohto procesu nesmú byť nezávislé od vedomej voľby. Kultúrna evolúcia nám dáva možnosť, aby sme prebrali kontrolu nad prostriedkami sexuality, reprodukcie a socializácie a aby sme robili vedomé rozhodnutia pre oslobodenie sexuálneho života ľudí z archaických vzťahov, ktoré ho deformujú. Napokon by úplná feministická revolúcia oslobodila nielen ženy. Oslobodila by aj podoby sexuálneho vyjadrenia, oslobodila by ľudskú osobnosť z tesnej uniformy rodu.

Útlak pohlavnorodového systém nie je nemenný, pohlavnorodový systém stratil už mnohé zo svojich tradičných funkcií. No tento systém s koncom útlaku aj tak nezmizne. Naďalej so sebou nesie sociálne bremeno pohlavia a rodu, socializácie detí, stále ponúka základné poučky o ľudskej prirodzenosti. A slúži aj takým ekonomickým a politickým cieľom, na ktoré pôvodne nebol vôbec určený. Pohlavnorodový systém treba reorganizovať prostredníctvom politickej činnosti.

Rozbor Léviho–Straussa a Freuda nám poskytuje istú predstavu feministickej politiky a feministickej utópie. Táto vízia hovorí, že cieľom nemá byť odstránenie mužov, ale odstránenie sociálneho systému, ktorý vytvára sexizmus a rod. Osobne považujem predstavu akéhosi matriarchátu amazoniiek, v ktorom sú muži zredukovaní na sluhov alebo sú z ne-

ho celkom vynechaní (to záleží od možností reprodukcie partenogénou), za nechutnú a neadekvátnu. Takáto predstava naďalej udržiava rod a deľbu pohlaví. Jednoducho len prevracia argumenty tých, ktorí tvrdia, že údajne nevyhnutná nadvláda mužov sa zakladá na nezmazateľných a *zjavných* biologických rozdieloch medzi pohlaviami. No my sme utláčané nielen ako ženy, sme utláčané aj tým, že musíme byť ženami, alebo mužmi. Osobne cítim, že feministické hnutie musí snívať o niečom viac než len o odstránení útlaku žien. Musí snívať o odstránení povinných foriem sexuality a pohlavných rolí. Za najpresvedčivejší považujem sen o androgynnej a bezrodovej (hoci nie bezpohlavnej) spoločnosti, v ktorej je sexuálna anatómia pre to, kým človek je, čo robí a s kým sa miluje, celkom nepodstatná.

* Skúste si napísať najviac tromi vetami, v čom spočíva podľa Gayle Rubinovej podstaty obchodu so ženami.

* Doplňte správne slovo:

„No my sme utláčané nielen ako,
sme utláčané aj tým, že musíme byť,
alebo“

* „Nikdy nebude celkom ‚prirodzený‘, už aj preto, že Tudia ako druh sú spoločenský, kultúrni a rozmanití.“ Na čo sa vzťahuje toto tvrdenie?